

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

ΘΕΜΑ: «Εγκατάσταση αναβατορίου ατόμων στο κάστρο της Μονεμβασίας»

Το Περιφερειακό Συμβούλιο της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδας και Ιονίου ανήρτησε στην ιστοσελίδα της Περιφέρειας τη Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ) για το έργο «Εγκατάσταση αναβατορίου ατόμων στο κάστρο της Μονεμβασίας» του φορέα «Δήμος Μονεμβασίας» και προσκάλεσε το κοινό να εκφράσει τις απόψεις του στο πλαίσιο της κατά το νόμο απαιτούμενης διαβούλευσης.

Το ελληνικό τμήμα του Διεθνούς Συμβουλίου Μνημείων και Τοποθεσιών-ICOMOS, αποτελεί μη κυβερνητική οργάνωση, εδρεύει στην Αθήνα, Λεωφόρος Τσαλδάρη Παναγή (Πειραιώς) 73, και εκπροσωπείται νόμιμα από τον υπογράφο προέδρό του κ. Αναστάσιο Μάριο Τανούλα. Ως επίσημος τεχνικός σύμβουλος της UNESCO, το ICOMOS έχει καθήκον να παρακολουθεί και να εκφράζει την άποψή του για τη διαχείριση μνημείων και τόπων που εγγράφονται στο πλαίσιο της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς και, ως εκ τούτου, για το τεχνικό έργο μεγάλης κλίμακας που προτείνεται να κατασκευαστεί στο Κάστρο της Μονεμβασίας, μνημείο παγκόσμιου ενδιαφέροντος μοναδικό από άποψη καλλιτεχνική, ιστορική και αρχαιολογική, αλλά και φυσικό τοπίο με μοναδικά γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά που, επί πλέον, εγγράφεται σε μια ευρύτερη περιοχή που προστατεύεται στο πλαίσιο NATURA 2000.

Σύμφωνα με τη Μη Τεχνική Περίληψη της ΜΠΕ (Τεύχ. 1), το έργο βρίσκεται εντός της προστατευόμενης περιοχής NATURA 2000, όπου αναπτύσσεται ο ομώνυμος Βιότοπος Natura, εντός του Τοπίου Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους με ονομασία «Μονεμβασία» και κωδικό AT1010010 και εντός των Βιότοπων Corine A00010062, αποτελεί ιστορικό τόπο και αρχαιολογικό χώρο (ΦΕΚ 35/Β/1962, ΦΕΚ 666/Β/1970, ΦΕΚ 910/Β/1971, ΦΕΚ 207/ΑΑΠ/2013) και σύμφωνα με την υπ' αρ. 349098 Απόφαση (ΦΕΚ 816/Δ/2022) που αφορά στην κύρωση του δασικού χάρτη του συνόλου της Περιφερειακής Ενότητας Λακωνίας, τμήμα του έργου βρίσκεται εντός δασικής έκτασης, χαρακτηρισμένη ως ΔΔ, δηλαδή «Ανέκαθεν Δασική».

Από τα προαναφερόμενα, αντιλαμβάνεται κανείς ότι πρόκειται για ένα αγαθό, που έχει αναγνωρισθεί ως Τόπος ανυπολόγιστης και μοναδικής Αρχαιολογικής Σημασίας και, ταυτόχρονα, ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους, σε παγκόσμιο επίπεδο, η διαχείριση του οποίου και η παραμικρή παρέμβαση σ' αυτό απαιτούν την υψηλότερη δυνατή περίσκεψη και ευαισθησία. Για το λόγο αυτό, θα περίμενε κανείς μια μελέτη εφαρμογής μετά από τη νεομισμένη διαδικασία μελετών και έγκρισής των σε τρία στάδια, προμελέτης, οριστικής μελέτης και μελέτης εφαρμογής. Στη διαδικασία αυτή θα έπρεπε να αποκρυσταλλωθεί η στρατηγική της επέμβασης και κάθε λεπτομέρεια της υλικής επί τόπου εφαρμογής. Αντ' αυτού, μελετώντας κανείς τη συγκεκριμένη ΜΠΕ, αντιλαμβάνεται ότι βρίσκεται, για άλλη μια φορά, σε μια περίπτωση όπου προβλέπεται εφαρμογή της «μεθόδου» του «βλέποντας και κάνοντας», δηλαδή της λεγόμενης «μελετοκατασκευής».

Από όσα θέματα διατυπώνονται με ανεπαρκείς γενικότητες στις εκατόν ογδόντα σελίδες της ΜΠΕ, επιλέγουμε να επισημάνουμε και να σχολιάσουμε τα ακόλουθα:

1. Στην ΜΠΕ αναφέρεται ότι το τελεφερίκ θα εξυπηρετεί τους μόνιμους κατοίκους της άνω πόλης, οι οποίοι, όμως, δεν υπάρχουν πράγματι.

Επίσης, ότι θα αναδείξει την άνω πόλη, διότι αυτή τώρα είναι προσιτή μόνον μέσω στενών και απότομων διαδρομών εσωτερικά στο κάστρο. Στην πραγματικότητα, στην άνω πόλη οι μόνοι επισκέψιμοι χώροι είναι η εκκλησία της Αγίας Σοφίας και τρία αναστηλωμένα σπίτια, ενώ η υπάρχουσα διαδρομή ανόδου είναι μέρος της μνημειακής ταυτότητας και αξίας της Μονεμβασίας ως καστροπολιτείας και πρέπει να αναδειχθεί ως τέτοια, και όχι να αχρηστευθεί, όπως προτείνεται.

Αναφέρεται, επίσης, ότι θα διευκολυνθεί το έργο των αρχαιολογικών υπηρεσιών με τη μεταφορά υλικών και προσωπικού από την κάτω πόλη. Εργασίες, όμως, στην άνω πόλη δεν έχουν δρομολογηθεί, αλλά αν υπάρξει τέτοια συνθήκη, υπάρχουν λύσεις εργοταξιακών αναβατορίων πολύ μικρότερης κλίμακας και παρεμβατικότητας, μάλιστα μη μόνιμου χαρακτήρα.

Τελευταία στη σειρά αναφέρεται η προσβασιμότητα στην άνω πόλη για άτομα με κινητικές δυσκολίες. Αυτό είναι πράγματι ένα αναντίρρητο δικαίωμα και υποχρέωση, αλλά μπορεί να αντιμετωπισθεί με πολύ μικρότερης κλίμακας παρεμβάσεις κοντά στην επιφάνεια του βράχου, επιτρέποντας στα άτομα αυτά, αλλά και σε κάθε επισκέπτη που θα καταφεύγει στη χρήση τους, να παραμένουν σε στενή επαφή με τον βράχο και το περιβάλλον.

2. Αντίθετα, η κατασκευή αναβατορίου ατόμων τύπου «τελεφερίκ», όπως αυτό που προτείνεται, είναι μια τεράστια παρέμβαση και καταργεί το βασικό χαρακτηριστικό της φυσικής διαμόρφωσης, που είναι η εμβληματική αυτονομία του μεγάλου βραχώδους όγκου που υψώνεται πάνω από τη θάλασσα και τη γειτονική ακτογραμμή. Ταυτόχρονα, στερεί από τον επισκέπτη, με ή χωρίς κινητικές δυσκολίες, την αίσθηση της κατάκτησης του φυσικού χώρου που δημιουργεί η βαθμιαία ανάβαση στο σώμα του βράχου, και αποσυνδέει τη λειτουργική, ιστορική και φυσική σχέση της ζωντανής καστροπολιτείας στη βάση του βράχου, με την τελείως ερημωμένη άνω πόλη.

3. Το γεγονός αυτό υποβιβάζεται πλήρως στην ΜΠΕ, η οποία ως προς τα αποτελέσματα της παρέμβασης στο περιβάλλον, αναφέρεται μόνο στα οικήματα της εγκατάστασης τελεφερίκ στη βάση και στην κορυφή του βράχου. Θα πρέπει να παραδεχτούμε, ότι όσο και διακριτικά και να είναι αυτά τα οικήματα, θα είναι ούτως ή άλλως μεγάλα, εμφανή, και πρακτικά μη αντιστρέψιμα ως κατασκευές.

ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΟΠΟΘΕΣΙΩΝ
Ο ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΤΗΣ UNESCO

INTERNATIONAL COUNCIL ON MONUMENTS AND SITES – I.C.O.M.O.S.
THE OFFICIAL TECHNICAL ADVISOR OF UNESCO

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΜΗΜΑ

Αποφεύγεται, ουσιαστικά, ο σχολιασμός της επιβάρυνσης που θα προκαλέσουν στο περιβάλλον οι μηχανισμοί και οι αποβάθρες στη βάση και στην κορυφή της διαδρομής, καθώς και τα συρματοσχοίνα που θα εκτείνονται μεταξύ τους στο διηλεκές, με τους θαλάμους επιβατών που θα ανεβοκατεβαίνουν όλη μέρα. Αυτά θα επιτελέσουν και την πλήρη κατάλυση του φυσικού κάλλους και του χαρακτήρα του τοπίου.

4. Η ΜΠΕ εξηγεί ότι ο κάτω σταθμός του αναβατορίου θα τοποθετηθεί σε απόσταση εκατόν πενήντα μέτρων από την είσοδο στην καστροπολιτεία και την πλατεία στάθμευσης που βρίσκεται μπροστά της, προκειμένου να μην την επιβαρύνει με την κίνηση των θαλάμων που θα φέρνουν τους χρήστες του αναβατορίου. Όπως, όμως, αναφέρεται και στην ΜΠΕ, στη θέση αυτή υπάρχει ο δρόμος διπλής κατεύθυνσης του οποίου η νότια πλευρά καταλαμβάνεται, κατά κανόνα, από σταθμευμένα αμάξια επισκεπτών της καστροπολιτείας.

Ακόμη και αν το τελεφερίκ δεν αυξήσει την επισκεψιμότητα της καστροπολιτείας και της άνω πόλης, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι θα προκληθούν προβλήματα κυκλοφορίας οχημάτων, τα οποία θα επιβάλουν και την διεύρυνση του ασφαλτοστρωμένου οδοστρώματος για την εξυπηρέτηση πούλμαν. Αν, μάλιστα, αυξηθεί η προσέλευση και, καθόλου απίθανο, προγραμματισθεί και η προσέγγιση κρουαζιερόπλοιων, θα επιβληθεί και η κατασκευή αποβάθρας. Τέτοιες παρεμβάσεις θα επαυξήσουν ανυπολόγιστα την παραμόρφωση και επιβάρυνση του Φυσικού Κάλλους και της Αρχαιολογικής Αξίας του τόπου, καθώς και του οικοσυστήματος της περιοχής.

5. Η ΜΠΕ αναφέρει ακροθιγώς, μόνον, τις επιπτώσεις του έργου στο ευρύτερο οικοσύστημα, συμπεραίνοντας ότι δεν αναμένονται μόνιμες επιπτώσεις στην πανίδα και τη χλωρίδα. Το πιθανότερο, όμως, είναι ότι σε ένα τόπο παραθαλάσσιο, ιδιαίτερα σε μια περίπτωση τόσο ειδική όσο η Μονεμβασία, η άρση των επιπτώσεων στην πανίδα και χλωρίδα μετά το πέρας των έργων κατασκευής, είναι απίθανη και δύσκολη, πολύ περισσότερο, εφόσον οι νέες κατασκευές μετά την περάτωσή τους θα εξακολουθούν να επιφέρουν τις επιβαρυντικές δράσεις ενός τουρισμού που δρα με τη χρήση βαρέων μηχανολογικών εγκαταστάσεων. Δεν αποκλείεται, σε βάθος χρόνου η εγκατάσταση του τελεφερίκ να επιβάλει την αλυσιδωτή επέκταση εγκαταστάσεων εξυπηρέτησης τουριστών, όπως αυτές που συζητήθηκαν στην προηγούμενη παράγραφο.

6. Η ΜΠΕ τεκμηριώνει την παρουσία ισχυρών ανέμων σε όλο το έτος, με μέση ετήσια ένταση 10,9 μποφόρ. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι άνεμοι θα προκαλούν πολλά και συχνά προβλήματα στη λειτουργία του μηχανισμού, οπωσδήποτε, όμως, επιβάλλεται ειδική μελέτη της κατάστασης στο σημείο κατασκευής του τελεφερίκ.

7. Άλλο ένα πρόβλημα είναι ο πολύ μεγάλος κατακερματισμός του βράχου, που επίσης θα προκαλέσει απρόβλεπτα προβλήματα κατά την κατασκευή και κατά τη λειτουργία των εγκαταστάσεων.

Συνοψίζουμε ως εξής:

Η ΜΠΕ προσπαθεί να περιγράψει τις επιπτώσεις που θα επιφέρει στο περιβάλλον η εγκατάσταση στοιχείων, βασιζόμενη όχι σε μελέτες οριστικές ή εφαρμογής, αλλά σε προμελέτες και εκθέσεις, εισάγοντας πολλούς αστάθμητους παράγοντες, καθώς δεν διαθέτουμε σχέδια και συγκεκριμένα στοιχεία για την τελική μορφή τους και κατασκευή. Θεωρούμε, λοιπόν, την τεκμηρίωσή της και τα στοιχεία που μας δίνονται ανεπαρκή.

Ως προαναφέρεται, ιδιαίτερα στις παραγράφους 1-7, εκθέτουμε τα βασικά μας επιχειρήματα στα οποία στηρίζουμε την άποψή μας ότι η κατασκευή αναβατορίου τύπου τελεφερίκ δεν θα λύσει κανένα από τα προβλήματα, που διατείνονται οι υποστηρικτές του αλλά, αντίθετα θα δημιουργήσει προβλήματα που θα επιβαρύνουν για πάντα το τοπίο και το περιβάλλον στον Τόπο ανυπολόγιστης και μοναδικής Αρχαιολογικής Σημασίας, ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους σε παγκόσμιο επίπεδο, που φέρει την ονομασία «Μονεμβασία» και, συν τοις άλλοις, εγγράφεται στην ευρύτερη περιοχή NATURA 2000.

Από τις αναφερόμενες αιτιολογήσεις κατασκευής του αναβατορίου, μόνον η προσβασιμότητα σε άτομα με κινητικές ανάγκες ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα και είναι σεβαστή. Για ένα τόπο, όπως η Μονεμβασία, αυτό το θέμα αντιμετωπίζεται, όχι με την εύκολη λύση της επιλογής και εγκατάστασης ενός αγοραίου προϊόντος που έχει σχεδιαστεί για να εξυπηρετήσει τελείως διαφορετικές ανάγκες και σκοπούς, αλλά με ειδικές επιτόπιες μελέτες προς εξεύρεση λύσεων που ανταποκρίνονται και αξιοποιούν τις δυνατότητες του συγκεκριμένου αρχαιολογικού και φυσικού περιβάλλοντος. Το ποσό των 5.766.000,00 € που προβλέπεται από τον προϋπολογισμό, μπορεί να καλύψει άνετα οποιαδήποτε μελέτη και κατασκευή παρόμοιας ποιότητας.

Το ελληνικό τμήμα του Διεθνούς Συμβουλίου Μνημείων και Τοποθεσιών-ICOMOS θεωρεί ότι η κατασκευή αναβατορίου-τελεφερίκ στη Μονεμβασία, εκτός από τα προβλήματα που προαναφέρθηκαν, θα προξενήσει μόνιμη και βαριά βλάβη στις αξίες που κάνουν την Μονεμβασία μοναδική, θα ακυρώσει δε πλήρως την εμβληματική αυτονομία του βραχώδους όγκου που υψώνεται πάνω από τη θάλασσα και τη γειτονική ακτογραμμή, ρυπαίνοντας την καλλιτεχνική, αρχαιολογική και ιστορική ταυτότητα του τόπου.

Για όλους αυτούς τους λόγους, πρέπει να αρθεί οποιαδήποτε σχετική απόφαση και να αναζητηθούν λύσεις προς άλλες κατευθύνσεις.

Για την Εθνική Επιτροπή του Ελληνικού Τμήματος του I.C.O.M.O.S.

Ο Πρόεδρος

Αναστάσιος Τανούλας

Η Γενική Γραμματέας

Αναστασία Στασινοπούλου